

מסעי

לויט דעם קומט צו אַ תוספת ביאור אין אַ הלכה השייכת צו „בנין הבית“, כדלקמן סעיף ד' ואילך.

ב. אין ערשטן פרק פון הלכות בית הבחירה⁹ פסק'נט דער רמב"ם „ואין בונין בו (אין היכל ועזרה) עץ בולט כלל אלא או באבנים או בלבנים וסיד“. פרעגט דערויף דער ראב"ד: והלא לשכת כהן גדול של עץ היתה (און ווי די משנה זאגט אין מס' מדות¹⁰ אַז איינע פון די לשכות שבעזרה איז געווען „לשכת העץ“, וואָס זי איז געווען „לשכת כהן גדול“).

עס זיינען פאַראַן מפרשים¹¹ וואָס לערנען, אַז „לשכת העץ“ מיינט ניט אַז די לשכה איז געמאַכט געוואָרן פון עצים, נאָר אַז זי ווערט בלויז אָנגערופן מיט דעם נאָמען, צוליב פאַרשידענע טעמים (וואָס זיי גיבן אויף דעם).

עס איז אָבער שווער אָנצונעמען אַט דעם פירוש, ווייל [נוסף אויף די לפענ"ד ניט-גלאַטקייט פון די טעמים וועלכע זיי זאָגן אויף דעם וואָס די לשכת כהן גדול ווערט גערופן „לשכת העץ“ — ואכ"מ

א. עס איז ידוע וואָס עס שטייט אין של"ה בנוגע די פרשיות מטות מסעי און דברים — אז „תמיד חלים בין המצרים כי הוא דבר בעתו“, און ער איז דאָרט מבאר באַרוכה די שייכות פונעם תוכן הפרשיות צו בין המצרים².

וע"פ המבואר כמה פעמים³ בנוגע דעם זמן פון בין המצרים, אַז דוקא אין די טעג דאָרף דער „אחכה לו בכל יום שיבוא“ זיין בהתחזקות יתירה — וואָס דערפאַר זיינען די טעג מסוגל ביותר צום לימוד פון מס' מדות און הלכות בית הבחירה, היות אַז דורך דעם לימוד ועסק אין „צורת“ הבית ותכונתו ומוצאו ומובאו וכל צורתיו ואת כל חוקותיו“ איז „אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית“⁴ —

איז פאַרשטאַנדיק, אַז אין די פרשיות מטות מסעי און דברים איז מרומז (ניט נאָר די אבילות מצד חורבן הבית כו', נאָר) אויך דער ענין הגאולה⁵, ובפרט — בשייכות צו „בנין הבית“.

— איז דאָ אַ ביאור פון טאַטן בקשר מיטן פסוק (דפרשתנו⁶) ביי ערי מקלט „וישב בה עד מות הכהן הגדול⁷“, וואָס

(התחלת הט' ימים), שהוא יום מיתת אהרן כה"ג (פרשתנו לג, לח). וראה בארוכה מכתב ר"ח מנ"א תשמ"ג (נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 334-6) ע"ד השייכות להזמן דבין המצרים.
(9) ה"ט, וראה גם רמב"ם וראב"ד הל' ע"ז ספ"ו.
(10) פ"ה מ"ד — הובא ברמב"ם הל' ביהב"ח ספ"ה.
(11) כס"מ הל' בית הבחירה פ"א שם (בתי' הב').

תו"ט מדות שם. וראה שו"ת רדב"ז ח"ב ללשונות הרמב"ם סי' א'תסו (צד). ועוד. — ולהעיר מלשון המגדל עוז הל' ע"ז שם: „אבל נראה מדברי שמועתי (דהראב"ד) . . . לשכת העץ ע"ש בנייה מעצם נקראת כן“.

(1) חלק תושב"כ פרשתנו שסו, ב ואילך. וראה גם במס' תענית שלו רג, ב ואילך.
(2) וראה גם לקו"ש ח"יח ע' 378 ואילך. ע' 411 ואילך.
(3) ראה לקו"ש שם ע' 412 ואילך. ועוד.
(4) יחזקאל מג, יא.
(5) תנחומא צו יד. ועוד (נסמנו בלקו"ש שם ע' 412 הערה 19). וראה הון עשיר ריש מדות.
(6) ראה גם לקו"ש שם ע' 379 ואילך (והערה 13 שם).
(7) לה, כה. ועד"ז שם, כח.
(8) להעיר מהשייכות המיוחדת לר"ח מנ"א

ישראל²⁰) שלשה טורי גזית וטור כרתות ארזים", און די גמרא זאגט דערויף, אז שלמה "שקעי בבנינא" און "סדיי בסי-דא", ווייל דורכדעם האט ער באוואונט אז עס זאל ניט זיין קיין עץ בולט²¹.

ועפ"ז יש לומר בפשטות, אז די

(20) פרשיי שם.

(21) בהר המורי שם הביא מ"ה (שם) ש"הי נדבכין די עצי ארו בכנין הראשון וכבית שני, ומשמע שמפרש דעץ בולט היינו בולט מן הכותל לאויר, משא"כ כותל של עצים שרי. וכ"כ במעשה רקח שם דאם אינו דרך בליטה דומיא דעץ נטוע היוצא מן הארץ אלא בכנין שרי (וראה רדב"ז שבהערה הבאה). וראה בארוכה במפרשי המשניות מדות שם.

אבל בצפעינ' שם (רק) "שקעי בבנינא . . סדי בסידא" (כבר"ה שם) עושה שלא יהי' איסור בולט: וראה גם שו"ת חכם צבי שם, ד"כל הנך/עצים . . שקועים בכנין ומחופים בסיד או בכסף וזהב", וכן מוכח ממשיך בלקיט' וסידור' שם (וראה תר"א מד, רע"א. מאמרי אדה"ז — הנחות הר"פ ע' פח), דמרו"ל (ר"ה שם) דכורש החמיץ הוא משום שצויה לעשות נדבך מעצים ולא שקעי בבנינא כשלמה. ומשמע מזה דגם כשהעץ רק נראה הי' "עץ בולט" (אבל להעיר מל' הרמב"ם "עץ בולט כלל") — והרי קירות המקדש (ראה מ"א ו, טו — הובא במעשה רקח שם) היו מצופים בזהב (ראה מ"א שם, כב ובפרשיי. מדות רפ"ד). וראה הערה הבאה. אבל צ"ע אם גם בלשכות כן הוא.

(*) וגם תקרת ההיכל שהיתה של ארזים (מ"א שם, ט"ז. וראה רדב"ז שבהערה הבאה) — הרי הי' על גבה "כיוור" שהוא של אבנים וסיד (פיה"מ להרמב"ם ופי' הראש מדות פ"ד מ"ו. וראה רע"ב שם. שהיתה טוחה בזהב). והכלונסאות של ארו שהיו קבועים בכתלו של היכל (מדות פ"ג מ"ח) — כבר תי' בכס"מ להל' ביה"ב"ח שם (הובא בתו"ט מדות שם) דקבועים בעלמא בלא בנין (וראה תו"ט שם ד"ה ומודלה תו"ט ועוד מפרשים — שם פ"א מ"ו. שם פ"ב מ"ו. ועוד).

אבל להעיר ממלתראות ע"ג פתח האולם (מדות פ"ג מ"ז). שבתו"ט שם (הנ"ל הערה 15) תי' שאינו עץ בולט — שלכאורה צ"ע שהרי היו נראות, ויתרה מזה מסתכלין בהן (ריש ערובין). — ובפי' הראש (במדות שם) שקועין בכנין.

— [אין] "לשכת העץ"¹² בפשטות¹³ מיינט אז די לשכה איז געמאכט געווארן פון עץ.

ויש לומר, אז דער רמב"ם גופא האט דאס באוואונט¹⁴ בדיוק לשונו "ואין בונין בו עץ בולט כלל", און ווי מפרשים¹⁵ זיינען מבאר, אז אויפן עצם אריינבויען אן עץ אינעם בנין איז נישט קיין איסור; דער איסור איז נאר ווען דער עץ איז בולט (וויכר¹⁶).

און דער מקור פון רמב"ם איז — פון מס' ר"ה¹⁷, וואו עס ברענגט זיך דער פסוקי, אז שלמה המלך האט געבויט דעם "חצר הפנימית (עזרת כהנים ועזרת

(12) משא"כ "לשכת העצים" (מדות פ"ב מ"ה).

(13) כמו "לשכת הגזית" (דסמ"ך ל"י) "שהיתה עשויה גזית לכבודם של הסנהדרין" (תו"ט מדות פ"ה שם ד"ה לשכת הגזית. אבל ראה ב"לקוטים" שם מריטב"א בשם תשובות הגאונים).

(14) במשנה למלך להל' ביה"ב"ח שם תי' (וראה גם הר המורי שם. ועוד), דאפשר דלשכה זו היתה פתוחה לחול דתוכן חול וא"כ דין עזרת נשים יש ללשכה זו (ולהעיר משו"ת הרדב"ז שם בדעת הרמב"ד).

אבל ברמב"ם לא נרמז זה כללי, משא"כ להביאור שנפנים שמתורץ ע"פ לשון הרמב"ם גופא על אחר. וראה גם מעשה רקח לרמב"ם שם.

(15) רדב"ז שם. תו"ט מדות פ"ג מ"ז. שו"ת חכם צבי (תוס' חדשים) סי' סד. צפעינ' מהד"ת כד, ד (הועתק בצפעינ' המלוטק ע"ס עבודה הל' בית הנחירה שם). מעשה רקח וזה המורי (אות כ) להל' ביה"ב"ח שם. מפרשי המשניות מדות פ"א מ"ו. ועוד. — וכ"ה בלקיט' ברכה (צט, ד) וסידור ע"ס דא"ה (סא, רע"ג) שהאיסור הוא דוקא בבולט ולא בשקוע. עיי"ש.

(16) ראה לקמן הערה 21.

(17) צפעינ' שם. וראה גם לקיט' וסידור שם.

וראה לקמן הערה 21.

(18) ד, א.

(19) מ"א ו, לו.

(*) ולהעיר מתו' הרי"ד יומא (כה, א. וכן שם ו, א) דלא ס"ל שהי' פתוחה לחול והיתה בה קדושה אלא שהשיבה מותרת בלשכה. עיי"ש.

„לשכת העץ“ איז טאקע געמאכט גע-
ווארן פון עץ — און פונדעסטוועגן איז
דערביי ניט געווען קיין שום איסור,
ווייל מ'האט דעם עץ משקיע געווען און
פארדעקט מיט סיד וכו', אז עס זאל ניט
זיין קיין „עץ בולט“²².

ג. עס בלייבט אבער ניט פאר-
שטאנדיק: דאס איז בלויז א טעם מספיק
פארוואס מ'האט געמעגט בויען א לשכה
פון עצים; מען דארף אבער האבן א
ביאור²³: צוליב וואס האט מען מלכת-
חילה געדארפט בויען די לשכה פון
עצים (און דערנאך פארדעקן די עצים
מיט סיד) און ניט — נאר פון אבנים
אדער לבנים, ווי די אנדערע לשכות?

דער תוספות יו"ט²⁴ איז מבאר דעם
טעם דערויף, אז דאס איז ע"ד ווי די
גמרא²⁵ איז מסביר פארוואס די לשכות
זיינען געווען אויסגעשטעלט אין אן
אופן וואס האט גורם געווען א טירחא
יתירה בעבודת כהן גדול ביום הכי-
פורים (גיין אהין און צוריק מדרום
לצפון ומצפון לדרום) — כדי „שלא
תזוח דעתו עליו“ (ער זאל זיך ניט
מתגאה זיין בכתר כהונה²⁶). ועד"ז
בעניננו: כדי שלא תזוח דעתו עליו איז
זיין לשכה (ניט פון אבנים, נאר) פון עץ.

אבער לכאורה איז עס ניט קיין ביאור

(22) ע"ד ת"י הרדב"ז שם: וכן לשכת כ"ג אע"פ
שה' דרך בנין לא ה' בולט אלא כעין תקרת ההיכל.
וכן ת"י במעשה רקח ומפרשים שם. — אבל עפ"מ
בהערה הקודמת צ"ל שהשקיעו וסידו בסיד כו',
ככפנים.

— ועפ"ז מובנת קושיית הראב"ד על הרמב"ם, כי
לדעתו לא ה' טוחה בסיד כו' והו' עץ בולט (משא"כ
להמפרשים הנ"ל צ"ע — מעיקרא מהי קושיית
הראב"ד).

(23) ראה גם כס"מ ה' ביהב"ח שם.

(24) מדות פ"ה שם. ובמפרשים שם.

(25) יומא י"ט, סע"א.

(26) פרש"י יומא שם — הובא בתו"ט שם.

מספיק²⁷: אע"פ אז מען דארף באווא-
רענען „שלא תזוח דעתו עליו“, איז
אבער ניט מסתבר, אז מען זאל „מהדר“
זיין אין דעם²⁸ וואס דריקט אויס א חשד
גדול אז ער איז ניט כדעבי [וע"ד ווי די
משנה²⁹ זאגט, אז בשעת מ'איז משיביע
דעם כהן גדול אז ער זאל ניט משנה זיין
אין סדר עבודת היום, „הן פורשין
ובוכין“ אויף דעם וואס מ'איז אים
חושד³⁰]:

ובפרט אז נוסף וואס מ'באווארנט
דעם „לא תזוח דעתו עליו“ דורך פאר-
שאפן א טירחא רבה בעבודתו; און נוסף
לזה, אויך די פרישה ז' ימים פועל"ט (ווי
רש"י זאגט³¹) אז „לא יהא לבו זחה עליו“
— זאל מען נאך מוסיף זיין אין דעם
דורך משנה זיין (ולכל ימי השנה) און
בויען די לשכת כהן גדול פון עצים!?

ד. דער טאטע אין זיינע הערות אויף
מס' מדות זאגט³², „לשכת כה"ג נקראת
לשכת העץ (נאר) כל זמן שהכהנים גדו-
לים היו כשרים וצדיקים שהאריכו ימים
כמו שמעון הצדיק“ — אבער ניט נאך
שמעון הצדיק, ווען מען האט געביטן
דעם נאמען פון לשכת כה"ג אויף
„לשכת פרהדריין“³³ (ווייל „נותנין“ עליו

(27) ובפרט ע"פ הג"ל בפנים שהעצים טחו בסיד.

(28) ולהעיר גם מההמשך בתו"ט שם גופא
בנוגע ללשכת הגזית „שלא שייך התם הוחת הדעת
הואיל ורבים הם כו' ועוד שכבר דעתם נחה ולא זחה
כשראו לפניהם כו'“.

(29) יומא י"ח, סע"ב. רמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ
פ"א ה"ז.

(30) בגמ' שם — י"ט, ריש ע"ב. רמב"ם שם.

(31) יומא ח, ריש ע"ב.

(32) תורת לוי"צ ס"ע רפז ואילך. ועד"ז כתב
ב„תוספות חדשים“ למשניות מדות שם.

(33) יומא ח, ב ובפרש"י שם ד"ה בתחלה [ביומא
שם נזכר השם (שה' נקרא בתחלה) „בלוטי“]. וראה
תורת לוי"צ שם דהוא ענין אחד עם „לשכת העץ“.
וראה לקמן הערה 42.

(34) יומא שם.

גדולים שהיו צדיקים⁴⁰ — נאך צו מדגיש זיין אז דאס איז ענינו של כהן גדול בכל הזמנים (בלי אונטערשייד צי דער כה"ג איז בפועל מאריך ימים אדער ניט) — פונקט ווי דער דין פון „וישכח בה עד מות הכהן הגדול“ איז בכל הזמנים (אויך ווען דער כה"ג האט ניט מאריך ימים געווען) — און דערפאר איז לשכת כה"ג געמאכט געווארן פון עצים דוקא.

ה. מען דארף אבער האבן א ביאור (עכ"פ — בפנימיות הענינים):

וויבאלד אז ענין ה"עץ" איז פאר- בונדן מיט כהן גדול — אריכות ימים — איז ווי קומט עס אז מען דארף די עצים פארדעקן מיט סיד, אז זיי זאלן ניט זיין בולט?

אמת טאקע אז דער דין איז אז „אין בונין בו עץ בולט כלל“ — אבער יעדער פרט אין מקדש איז דאך בתכלית הדיוק און איז מתאים מיט חוכן הענין. דארף מען לכן זאגן, אז דאס וואס די עצים דארפן זיין מכוסה בסיד, איז ווייל אזוי פאדערט זיך מצד חוכן הענין⁴¹, אז אע"פ אז ענינו של כה"ג איז אריכות ימים — „לשכת העץ“ — האט עס אבער געמוזט זיין פארדעקט.

דארף האבן הסברה: בשלמא אין דעם זמן נאך שמעון הצדיק, ווען די כהנים גדולים האבן ניט מאריך ימים געווען — איז מובן וואס די עצים זיינען געווען

ממון לכהונה ומחליפין אותה כל שנים עשר חודש כפרהדרין הללו שמחליפין אותם כל שנים עשר חודש⁴².

און איז מבאר⁴³, אז „עץ מורה על אריכות ימים כמ"ש בישעי" ס"ה⁴⁴ כימי העץ ימי עמי, און דאס איז דער טעם וואס אינעם זמן ווען די כהנים גדולים זיינען געווען כשרים האט מען עס אנגערופן „לשכת העץ“ — צוליב זייער אריכות ימים (שוהו — הזכרת צדקתם).

און דערנאך איז דער טאטע מוסיף: „וכהן גדול שייך לאריכות ימים, ווייל אריכות ימים נעמט זיך פון „מין“ — „אורך ימים בימינה“⁴⁵ — בחי' חסד (וואס „כהן גדול הוא בחי' חסד“). און ער ברענגט⁴⁶ א ראי' לזה אז ענינו פון כה"ג איז אריכות ימים פונעם מאמר רז"ל⁴⁷ בנוגע א הורג נפש בשגגה, וואס דער דין איז אז ער מוז בלייבן בעיר מקלטו „עד מות הכהן הגדול“, רוצח מקצר ימיו של אדם וכהן גדול מאריך ימיו של אדם אין בדין שיהא מי שמקצר ימיו של אדם לפני מי שמאריך ימיו של אדם“.

ויש לומר, אז די הוספה וראי' (אז) דאס איז ענינו של כהן גדול — „מאריך ימיו של אדם“ — איז אויך א הוספה אין באווארענען די שאלה הנ"ל פאר- וואס די לשכת כה"ג איז געווען געבויט פון עצים דוקא: דאס קומט ניט נאך צו מרמז זיין (מיטן נאמען „עץ“) וועגן די אריכות ימים (בפועל) פון די כהנים

(40) כבתוספות חדשים שם.

(41) ביאור האיסור לעשות עץ בולט במקדש (בכלל) ע"ד החסידות — ראה לקו"ת וסידור שנשמן בהערה 15. ולהעיר מתורא ר"פ יוגש. תרח שם פ"ח. ועוד.

וע"פ המבואר שם שזהו מצד חוכן ענין המקדש (שאין צ"ל בו צומח) — יומתק (כפנימיות הענינים) זה שהרמב"ם הביא דין זה (דאין בונין אכסדראות של עץ במקדש) הו' בהל' ע"ז והו' בהל' ביהמ"ח.

(35) שם ע' רפח. ועד"ז כתב בתוספות חדשים שם. וראה במפרשים שם.

(36) פסוק כב. וראה ב"ב טו, א.

(37) משלי ג, טז.

(38) תורת לוי"צ שם ע' רפט.

(39) ספרי ויל"ש (וראה פרש"י) פרשתנו לה, כה.

זאל מען רופן די כה"ג מיט אזא נאָמען (לשכת פרהדרין) וואָס איז מדגיש די רשעות פון (אָנדערע) כה"ג (וואָס האָט גורם געווען אז „מחליפין אותה כל י"ב חודש")?

לכאורה וואלט מען דאָס געקענט מבאר זיין, לויט ווי מ'האָט שוין גע-רעדט כמה פעמים⁴⁶, אז דאָס וואָס „מחליפין אותם כל שנים עשר חודש" ווייזט אויף אַ מעלה ביי די כהנים גדולים, אַז טראָץ דעם וואָס זיי האָבן געזען ווי דער פריערדיקער כה"ג האָט ניט מוציא שנתו געווען, אעפ"כ האָבן זיי זיך משתדל געווען און געגעבן ממון אויף ווערן אַ כהן גדול.

דלכאורה תמוה: וויסנדיק מדרגת עצמו, אַז אויך ער איז ניט ראוי לכהונה גדולה (וואָס דערפאַר האָט ער געמוזט קויפן די כהונה גדולה בדמים⁴⁷), האָט ער דאָך געוואוסט אַז אויך ער וועט ניט מוציא שנתו זיין — איז ווי קומט עס אַז ער זאל האָבן אַזאָ שטאַרקן רצון צו ווערן אַ כה"ג?

נאָר דער ביאור בזה איז: זייער חפץ ותשוקה אַריינצוגיין אין קודש הקדשים (ביום הכפורים) וואו די שכינה איז שורה באופן גלוי, איז ביי זיי געווען אַזוי גרויס, אַז ס'איז ביי זיי געווען כדאי, אפילו אַז ער וועט צוליב דעם ניט מוציא שנתו זיין.

פאַרדעקט, וויבאַלד אַז דער ענין האַר-כות ימים של הכה"ג איז דעמולט גע-ווען פאַרדעקט — בהעלם (וואָס דער-פאַר האָט מען שוין ניט גערופן די לשכת כה"ג מיטן נאָמען „לשכת העץ", כנ"ל).

אַבער פאַרוואָס האָבן די עצים גע-דאַרפט זיין מכוסה אויך „כל זמן שהכהנים גדולים היו כשרים וצדיקים שהאריכו ימים"⁴²? ובפרט אַז דוקא די יאָרן זיינען שנים כתיקונם, ווען דער כה"ג איז מתאים למש"נ⁴³ ויבדל אהרן . . קודש הקדשים!

ו. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם הביאור אין דעם אייבנדערמאָנטן מאמר חז"ל, אַז נאָך שמעון הצדיק האָט מען דעם נאָמען פון לשכת כה"ג פאַרביטן אויף „לשכת פרהדרין", צוליב דעם וואָס די כהנים גדולים האָבן זיך יעדן יאָר געביטן „כפרהדרין הללו".

איז ניט גלאַטיק: אויך נאָך דעם זמן פון שמעון הצדיק זיינען געווען כמה כהנים גדולים וואָס זיינען געווען צדיקים און האָבן מאַריך ימים געווען (עכ"פּ מער ווי י"ב חודש)⁴⁴, פאַרוואָס

(42) ואדרבה: ע"פ המבואר בתורת לוי"צ שם (ע' רפח. רצ) פירוש שם „בלוטי" (ראה לעיל הערה 33) — „כמו עץ הבלוט" (היינו שהאריכות ימים הוא בגילוי כו') — ה' צ"ל דוקא באופן של „עץ בולט" (ושאלה זו היא גם לחי' המפרשים הנ"ל הערה 22). (43) דהייא כג, יג — הובא ברמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ד.

(44) ובפרט שהסתייך דשני הכה"ג שלהם היו שנים רבות, ומהם שמונים בהמשך אחד — ראה יומא ט, א דחשיב (אחרי שמעון) פ' שנים דיוחנן כה"ג, עשר ששימש ישמעאל בן פאבי, ואמרי לה י"א ששימש ר"א בן חרסום. וראה תוי"ט יומא שם סד"ה ולא. חדא"ג מהרש"א פסחים נו, א. סה"ד סדר תנאים ואמוראים מע' יוחנן כה"ג. וע"פ שמות הכה"ג (ששימשו בבית שני) שהובאו בשה"ד (וראה שם ג"א

תתכה מס' שערי ציון) לכאורה ישנם עוד כמה. ואכ"מ.

(45) להעיר ממאמרי ריש יומא דכל ימי שמעון הצדיק ויוחנן כה"ג היו קורין אותה לשכת בלוטי. — אבל בפרש"י (הנ"ל הערה 33) נזכר רק שמעון הצדיק.

(46) ראה לקו"ש ח"ת ע' 190. ועוד.

(47) ראה הנסמן בלקו"ש שם הערה 38.

אע"פ אז אין פשוט'ן זין (בנוגע כו"כ כה"ג) איז עס טאקע אן ענין בלתי רצוי, היפך אריכות ימים; אבער עס איז פאראן דער ענין פון „פרהדרין“ ווי דאס איז ביי די כהנים גדולים כשרים וצדיקים שהאריכו ימים — א מעלה גדולה.

ח. וי"ל דעם ביאור בזה:

די נקודה פון עבודת הכה"ג ביום הכפורים איז עבודת התשובה. איינע פון די מעלות אין עבודת התשובה לגבי עבודת הצדיקים איז, וואס עבודת התשובה איז בדרך התחדשות. צדיקים זיינען טאקע עולה בעילוי אחר עילוי בעבודתם לקונם, „ילכו מחיל אל חיל“ און אין אן אופן פון „אין להם מנוחה“⁵⁰, אבער דאס איז „ילכו מחיל“ (ובכח חיל זה, אע"פ וואס עס ווערט שלא בערך) — א הוספה און עילוי אויף זייער פריערדיקער מדריגה. משא"כ דער ענין פון תשובה טוט אויף, אז מען ווערט א מציאות חדשה, ביז אז דורך תשובה קען א איד זאגן אויף זיך, בלשון הרמב"ם⁵¹, „איני אותו האיש שעשה אותן המעשים“.

און די שלימות פון דעם ענין ווערט אויפגעטאן אין דער עבודת הכהן גדול ביום הכפורים בקודש הקדשים⁵²,

און דערפון באקומט יעדער איד דעם כח צו איבערגיין מן הקצה אל הקצה, ביז צו איבערמאכן זיך אין א מציאות חדשה לגמרי.

וואס דאס איז אויך דער ביאור

און דערפאר האט מען גערופן די לשכת כה"ג „לשכת פרהדרין“ — אויך אינעם זמן פון כהנים גדולים כשרים וצדיקים: דערמיט האט מען געוואלט מדגיש זיין דעם גודל הענין, די טייער-קייט פון אריינגיין אין קדש הקדשים — אפילו איין און איינציג מאל, און אפילו ווען דאס איז פארבונדן מיט א תוצאה פון היפך החיים — און דאס איז מעורר א תשוקה מיוחדת אריינצוגיין אין קדש אויך ביי א כה"ג כשר וצדיק, וואס איז שוין אריין כמה פעמים אין קדש⁵³, אז יעדער כניסה זאל ביי אים זיין טייער פונקט ווי ער וואלט אריין בלויז דעם איין מאל.

ז. אבער לכאורה איז דאס ניט א ביאור מספיק. ווייל ס'ו"ס דערמאנט דער נאמען די הנהגה בלתי רצוי פון די כה"ג! — ובכלל וואס פאר אן ארט האט צו קובע זיין א שם וואס איז מעורר (בגלוי) היפך זכותם של ישראל?

נאך מער: די לשכת כה"ג איז געווען (בעיקר) באשטימט פאר די שבעת ימים ווען מען האט מפרש געווען דעם כה"ג פרישה ועל"י לגבי אלע אידן, און בזמן פון עשיית — וואס, כידוע⁵⁴, דארף מען אין די טעג זיין במיוחד אויסגעהיט פון מעורר זיין היפך הזכות וכו'⁵⁵!

מוז מען זאגן, אז אין דעם ענין פון „פרהדרין“ — „מחליפין אותם כל שנים עשר חדש“ — איז (אויך) פאראן א פירוש עקרי למעליותא, אין צד הקדושה.

(50) תהלים פד, ח. ברכות בסופה.

(51) ה"ל תשובה פ"ב ה"ד. וראה סמ"ג (מ"ע טז) ור"ן — הובאו בחדאג' מהרש"א לר"ה טז, ב (ד"ה ד' דברים).

(52) שהוא השלימות בעולם שנה ונפש, כמדובר כמ"פ.

(48) ראה שו"ע אדה"ז אר"ה סתקפ"ב ס"ז. סתר"ב ס"ה. ועוד.

(49) שלכן דוחק גדול לתרץ שמכיון שכבר שינו השם בשביל הכה"ג שלא האריכו ימים, לא הפסיקו מלקרות הלשכה בשם זה.

ט. לויט דעם ביאור איז פאָר-
שטאַנדיק, אַז דער חוכן הענין פון
„פרהדרין“ (ווי דאָס איז למעליותא) איז
דאָ אין אַלע זמנים, אויך בבית ראשון
ובתחילת בית שני, ווען עס זיינען גע-
ווען כהנים גדולים כשרים וצדיקים
שהאריכו ימים.

דערמיט וועט מען פאַרשטיין וואָס
רבינו הקדוש האָט אין משנה אַרייַן-
געשטעלט ביידע נעמען — סיי „לשכת
העץ“ סיי „לשכת פרהדרין“⁵⁶ — ווייל
די צוויי נעמען זיינען מרמז אויף די
צוויי עניני עבודה וואָס דאַרפן זיין ביים
כהן גדול: „עץ“ — בחי' חסד, וואָס דאָס
איז דער ענין פון עבודת הצדיקים⁵⁷;
„פרהדרין“ — וואָס איז מרמז אויף
עבודת התשובה, כנל.

[ו״ל אַז דאָס איז אויך מתאים מיטן
ביאור פון טאַטן⁵⁸ איז דעם וואָרט „פרה-
דרין“, אַז עס איז רומז אויף „דינים“ —
וואָרום „פרהדרין“ איז צונויפגעשטעלט
פון דריי ווערטער: פר הר דין, וואָס
יעדערער פון זיי דייטעט אַן אויף דין
(ע״ש בפרטיות) — ווייל די עבודה פון
תשובה איז פאַרבונדן מיט דינים
וגבורות. דער בעל-תשובה דאַרף זיך
מאכן גדרים וסייגים „שלא יחזור
לסורו“⁵⁹, אַן עבודה של גבורה ודין;
ובכלל איז די תנועה פון תשובה אין
דער בחינה פון „שמאל דוחה“⁶⁰ — ער
איז זיך משפיל מצד זיין ריחוק (בעבר)
פון אלקות, און צוליב דעם מיצר פון די

(פנימי) אין דעם דין⁶¹ אַז די „בגדי לבן
שעובד (כהן גדול) בהם ביום הצום אינו
עובד בהם פעם שני' לעולם אלא נגנזין
במקום שיפשוט אותם שם שנאמר“⁶²
והניחם שם — דלכאורה: פאַרוואָס זאָל
מען די זעלבע בגדים ניט נוצן בשנה
הבאה — כשאַר כל בגדי כהן גדול, אין
וועלכע ס׳איז ניטאָ קיין הגבלה בזמן
השימוש בהם?

ולהעיר אַז בגדים וועלכע זיינען
„לכבוד ולתפארת“⁶³ זיינען „מאריך
ימים“ מער ווי סתם בגדים.

נאָר די הסברה בזה איז (כנל), ווייל
יעדער מאָל וואָס דער כה״ג גייט אַריין
אין קודש הקדשים ווערט ער ע״י עבו-
דתו אַ מציאות חדשה לגמרי, אפילו
לגבי זיין מציאות בקדוּה״ק פאַראַיאָרן:
ער ווערט ניט נאָר דערהויבן צו אַ
העכערער מדרגה, נאָר ער ווערט
נתחלף ונתהפך אין אַ מציאות חדשה,
ובמילא דאַרפן אויך זיינע לבושים זיין
בגדים חדשים, ניט די זעלבע ווי פאַראַ-
יאָרן. — ובפרט אַז זיי דאַרפן דאָך
„אויפטאָהן“ אין עם „כבוד“ און „תפ-
ארת“ — נוסף אויף זיין מצב בזה מצד
עצמו באותו זמן.

און דאָס איז אויך דער תוכן פון
„פרהדרין“ למעליותא: אין גשמיות
האָבן זיי מאַריך ימים געווען, אָבער
ברוחניות איז עס געווען אַן „מחליפין
אותם כל שנים עשר חדש“, דורך דער
כניסה אין קודש הקדשים ווערט מען אַ
מציאות חדשה, דאָס איז ניט דער זעל-
בער כה״ג וואָס איז אַריין פאַראַיאָרן אין
קדש הקדשים.

56) משא״כ השם „בלוויט“ (ראה לעיל הערה 42)
שרק מבאר השם „לשכת העץ“ (כנל שם).

57) ראה רש״י שלח יג, כ. כ״ב טו, א. ולהעיר
מטור ברקת (סתק״ב, ד) עצים. . . צדיקים, אבנים. . .
בע״ת.

58) תורת לוי יצחק שם ע׳ רפט.

59) ראה לקו״ת ואתחנן ט. ד. ובכ״מ.

60) ראה בארוכה ד״ה שובה תרנ״ט. ועוד.

53) רמב״ם הל׳ כלי המקדש פ״ח ה״ה (מיומא

ועוד — ראה כס״מ שם).

54) אחרי טז, כג (וראה פרש״י שם).

55) תצוה כח, ב.

משא"כ מס' יומא איז תוכנה — עבו-
דת יום הכיפורים⁶⁶, עבודת התשובה.

י"ד. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך
פארשטיין פארוואס דער "עץ" פון
לשכת כה"ג האט געדארפט זיין צוגע-
דעקט מיט "סיד" — ווייל דער אויפטו
פון עבודת כה"ג ביום הכיפורים איז ניט
דער ענין פון עבודת הצדיקים, נאר
תשובה, וואס אין דעם איז מודגש ניט
דער ענין פון אריכות ימים, נאר (אין א
געוויסן זין) פארקערט: ווי אזוי ער
ווערט א מציאות חדשה.

נאר אעפ"כ איז דער נאמען "פר-
הדרין" ערשט געווארן לאחרי ווי עס
זיינען געווען די כה"ג וואס זיינען גע-
ווען שלא כדבעי — ווייל כל זמן די
כה"ג זיינען געווען צדיקים, מצד דעם
וואס כללות הדור איז געווען אין א
דרגא פון צדיקים⁶⁷, איז אעפ"כ אז עבודת
כה"ג ביוהכ"פ איז עבודת התשובה
כנ"ל, איז דאס אבער (בעיקר דער ענין
פון) תשובת הצדיקים

(וכידוע⁶⁸, אז דער ענין פון תשובה
איז ניט נאר אויף עבירות, נאר אויפן
ריחוק פון אויבערשטן מצד ירידת הנ-
שמה למטה בגוף, און די תנועה פון
תשובה איז אויך ביי צדיקים)

און וויבאלד אז ביי צדיקים איז ניטא
דער ארויס און דער אנטלויפן פון, ארץ
צ"י וצלמות⁶⁹, דעריבער איז זייער

העלמות והסתרים וואס קומען פון זיינע
חטאים וכו').

ויומתק בזה, וואס רבינו הקדוש האט
די צוויי נעמען אין משניות אריינגע-
געשטעלט דוקא באופן זה: "לשכת
העץ" — אין מס' מדות, און דער שם
"לשכת פרהדרין" האט ער געשטעלט
אין מס' יומא — ווייל דער חילוק
צווישן די צוויי מסכתות איז ווי דער
אונטערשייד צווישן עבודת הצדיקים
און עבודת התשובה:

דער תוכן פון מס' מדות האט א
שייכות צו עבודת הצדיקים, ווי דער
טאטע איז מבאר⁷⁰ אז "במס' מדות מיירי
איך נבנה הבית השני בתחלה, ובתחלת
בית שני הרי היו כהנים צדיקים".

[ויש לומר שלרוב הפשיטות בזה —
לא פירש והדגיש, אשר: א) דער ווארט
"מדות" איז מלשון "מדה" והוא תוכן
המסכת⁷², וואס דאס ווייזט אויף עבודת
הצדיקים וואס איז מיט א סדר והדרגה
— מדידה והגבלה. ב) חז"ל זאגן⁷³ מאן
תנא מדות ר"א בן יעקב, וואס משנתו
איז "קב ונקי"⁷⁴ — וואס דאס איז
בדוגמת עבודת הצדיקים, וואס עבו-
דתם איז אין עניני אור, אן קיין תערו-
בת חושך⁷⁵];

(61) תורת לוי' ע' רצ.

(62) ראה תורת לוי' שם ע' ערב.

(63) יומא טז, א.

(64) יבמות מט, ב. ושי"ג.

(65) אבל להעיר מתורת לוי' שם ע' רפב
ואילך: ע"ד הקבלה — דראב"י שייך לגבורות
(ועיי' השייכות למשנתו, קב ונקי), ולכן אמר
(מדות שם — הובא ביומא שם) בנוגע ללשכת העץ
שכחתי מה היתה משמשת כי הוא הרי יודע מלשכת
פרהדרין דוקא, ולא ע"ד לשכת העץ (תורת לוי' ע'
שם ע' רצ).

(66) עד שבכ"מ נק' מס' יום הכיפורים (הרמב"ם
בהקדמתו לפיה"מ. אגרת רש"י (מהדורת לוי' ע' 6
וע' 33). פי' רב האי גאון לכלים פכ"ז מ"ד.

(67) ראה לקו'ש ח"ט (ע' 27 ואילך. ע' 67 ואילך)
בארוכה, שבכללות החילוק בין בית ראשון ובית שני
הוא כהחילוק בין עבודת הצדיקים ועבודת הבע"ט.

(68) לקו'ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.

(69) ל' הכתוב — ירמ' ב' ו (מהפסוק פ' מסעי).
הובא בתניא פ"ז (יב, א) לענין התשובה.

„צמאון“ (אין דער תשובה פון א צדיק)
 נײַט מיט אַזאַ שטורעם, וואָס איז למעלה
 ממדידה והגבלה לגמרי⁷⁰. און מהאי
 טעמא איז דער שם השכּה דאָן —
 „לשכּת העץ“⁷¹;

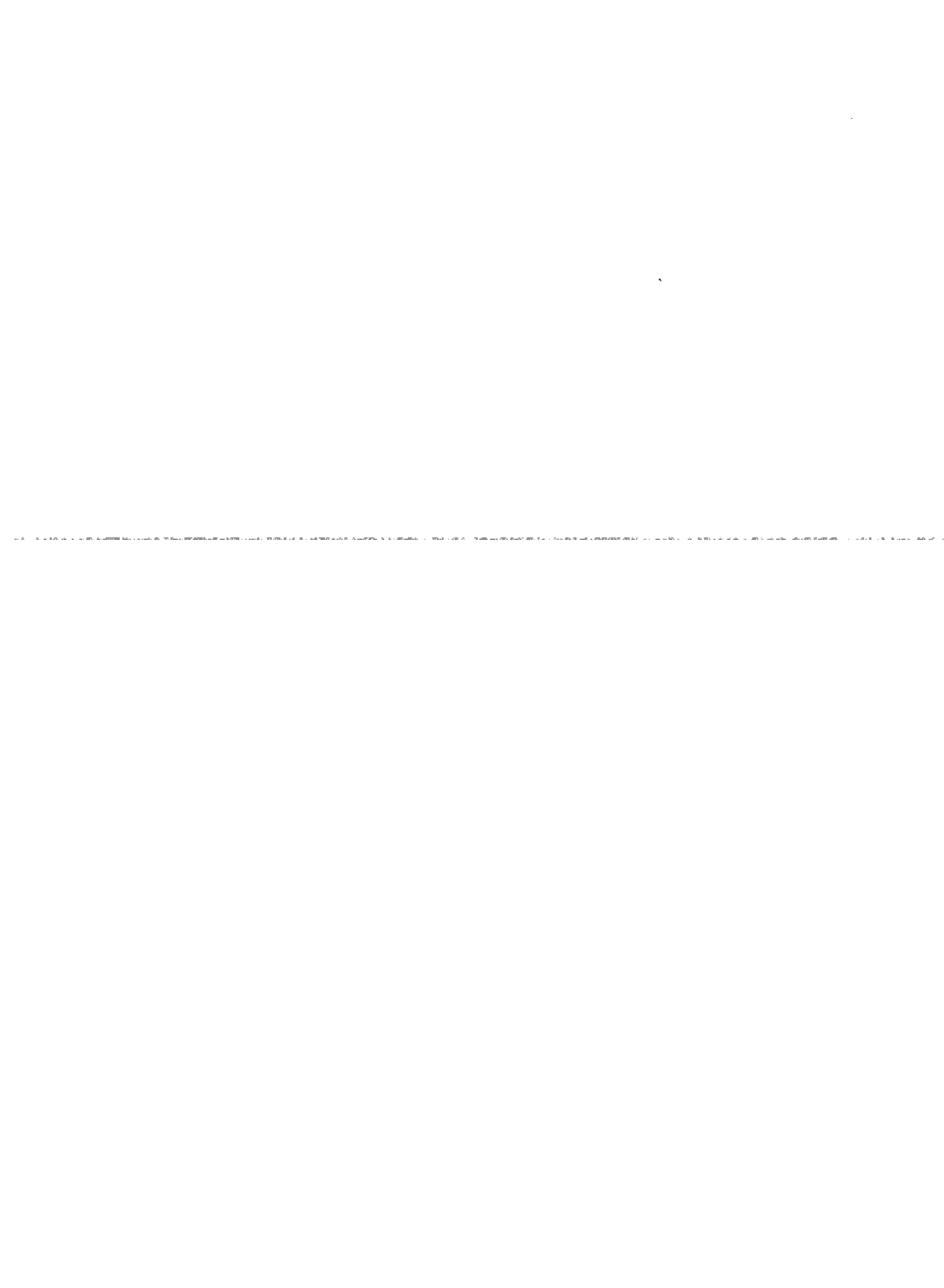
דוקא אין דעם זמן ווען די כהנים
 גדולים זיינען געווען נײַט קײַן כשרים
 כו', וואָס דאָס איז געקומען מצד'ן מצב
 פון כללות הדור⁶⁷, איז די עבודת הת-
 שובה פון דעם כה"ג ביוהכ"פ געווען
 (אויפטאָן ביים דור) תשובה כפשוטה,
 וואָס די תשובה דוקא נעמט אַרויס אַ
 אידן מכל מדידות והגבלות, ביז דאָס
 מאַכט אים פאַר אַ מציאות חדשה לגמרי.

(70) עײַן שער תשובה לאדמור"ר האמצעי חינוך
 פמ"ח (ושם נה, ריש ע"ד: גם מאהבת דבכל מאדך
 שבצדיקים גמורים).

(71) וכן „בלוויי“ — „כמו עץ הבולט“ (ראה
 לעיל הערה 42) — כי אצלם עבודת הצדיקים היא
 בגילוי (ותשובה היא רק פרט בה).

(משיחות ש"פ מסעי תשמ"א,
 ש"פ מטו"מ תשמ"ב)

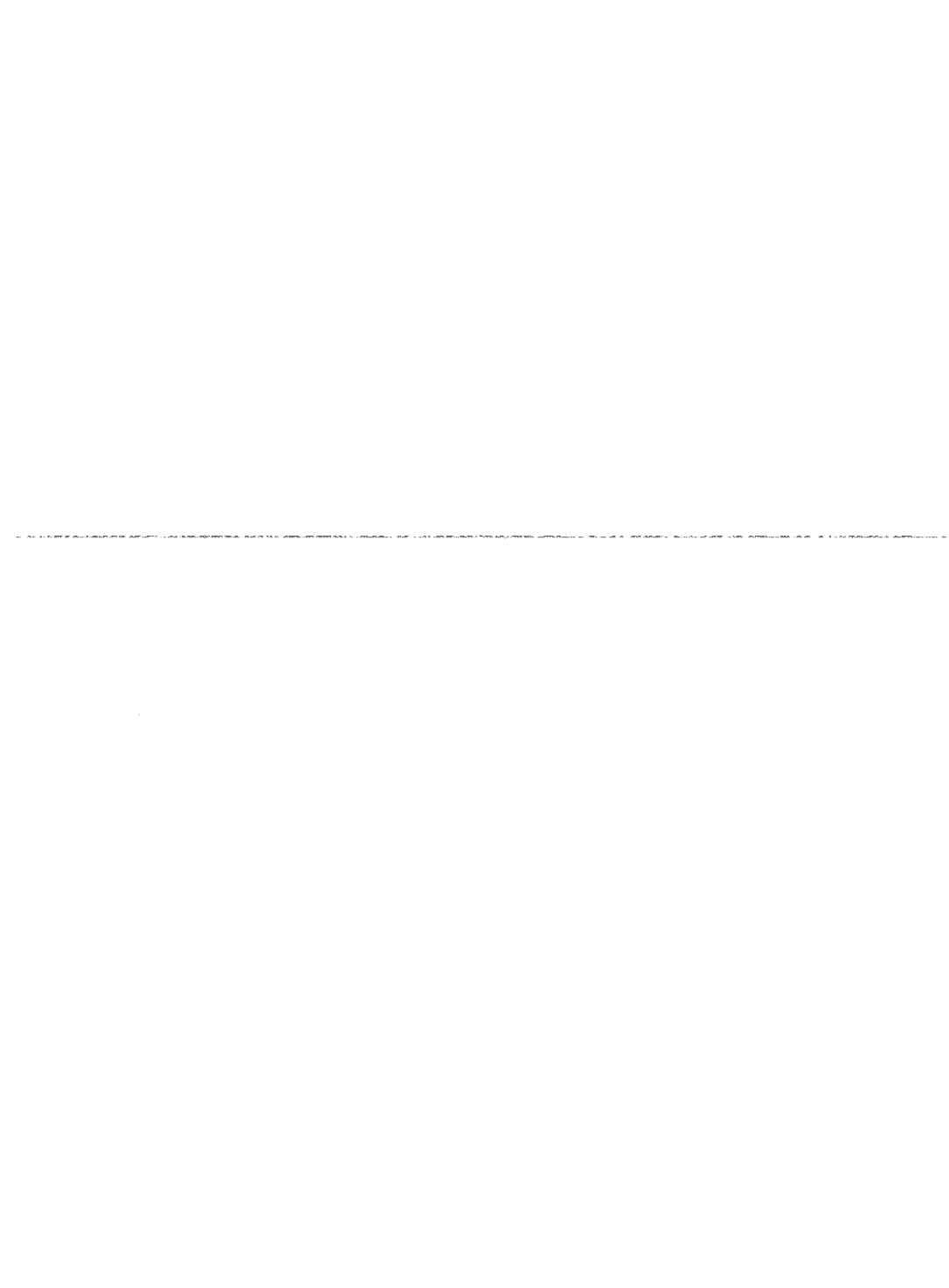

ה ו ס פ ו ת

א) שיחות תשד"מ – תשמ"ו

ב) מכתבים

הוספות

•

שיחות תשד"מ – תשמ"ו